Denktank met democratische durfkracht

idealen.visie.samen.

secretariaat
Ibisstraat 12
3815 TL Amersfoort

contact
nieuwsociaalengroen@gmail.com

bankgegevens
NL56 TRIO 0320 4209 73

kenmerk

datum
23 oktober 2026

Geacht raadslid,

Wanneer burgers zeggen dat zij niet worden gehoord, is de vraag niet alleen wat de overheid daaraan kan doen. Minstens zo relevant is wat er gebeurt wanneer burgers zélf met een alternatief komen.

Ik schrijf u als gemeenteraadslid én als projectmanager-student bij de vrijwilligersvereniging Sociaal & Groen. Vanuit die dubbele positie ben ik betrokken bij een onderzoek naar de manier waarop raadsleden/gemeenten omgaan met burgerinitiatieven die zijn gericht op vernieuwing van de lokale democratie.

Sociaal & Groen ontwikkelde jaren geleden het model Burgerkamer/Derde Kamer: een institutioneel en structurele vorm van burgerdemocratie waarin burgers niet uitsluitend deelnemen binnen door de overheid georganiseerde participatieprocessen, maar zelf initiatief nemen en mede-regie voeren. De Burgerkamer is ontworpen als aanvulling op de representatieve democratie. Gemeenteraad en burgerdemocratie krijgen ieder een eigen positie en verantwoordelijkheid.

De afgelopen vijf jaar hebben wij alle Nederlandse gemeenten uitgenodigd om met ons over dit model in gesprek te gaan. Inmiddels hebben 71 gemeenten die uitnodiging aangenomen, soms meerdere keren. Daaronder bevinden zich grote gemeenten als Amsterdam en Utrecht, maar ook enkele van de kleinste gemeenten van Nederland. Inmiddels geven wij presentaties in stadsschouwburgen en zijn we met presentaties en discussies aanwezig in Huizen van Actief Burgerschap.
Dat is opmerkelijk. Sociaal & Groen was voor veel gemeenten een onbekende organisatie en de Burgerkamer een onconventioneel voorstel. In verschillende gemeenten volgden niettemin gesprekken met colleges en ambtenaren. Soms werden concrete vervolgstappen besproken en voorbereidingen voor pilots gestart. Andere gemeenten reageerden nauwelijks of helemaal niet.

Juist dat verschil roept een fundamentele democratische vraag op:
Gemeenten zeggen burgers meer invloed te willen geven, maar organiseren die invloed vrijwel altijd binnen bestaande structuren? Wat gebeurt er wanneer burgers zelf een democratische structuur ontwerpen en daarin ook zelf een deel van de regie willen voeren?

Daar wordt zichtbaar hoe serieus de ambitie van burgerzeggenschap werkelijk wordt genomen. Die vraag staat centraal in een onderzoek dat Sociaal & Groen inmiddels bij circa dertig gemeenten uitvoert en de komende periode gefaseerd landelijk uitbreidt. Wij kijken zowel naar gemeenten die niet reageerden als naar gemeenten die wél met ons, burgers, in gesprek gingen.

We willen begrijpen welke bestuurlijke, ambtelijke en politieke factoren bepalen of een burgerinitiatief voor democratische innovatie werkelijk wordt onderzocht, opgepakt en voortgezet. Daarbij maken wij gebruik van openbare informatie en, waar dat voor een zorgvuldig beeld nodig is, van de mogelijkheden van de Wet open overheid.

Kamer van Koophandel 84752327 ANBI telefoon

Niet om gemeenten of ambtenaren achteraf ter verantwoording te roepen, maar om zichtbaar te maken hoe een overheid die zegt burgerparticipatie belangrijk te vinden, in de praktijk omgaat met initiatieven die juist van burgers zelf afkomstig zijn.

Waarom de Burgerkamer?

De Burgerkamer is geen nieuwe inspraakavond, adviescommissie of incidenteel participatietraject. Het uitgangspunt is dat burgers een structurele positie krijgen in de lokale democratie en zelf mede bepalen welke onderwerpen binnen hun gemeenschap aandacht verdienen.
Daarbij speelt ook een praktisch probleem dat in discussies over democratische vernieuwing te weinig aandacht krijgt. Veel nieuwe vormen van burgerparticipatie zijn omvangrijk, professioneel georganiseerd en daardoor kostbaar. Burgerberaden blijken een aanzienlijk beslag te leggen op gemeentelijke middelen. Voor een gemeente die eerst wil onderzoeken of een nieuwe democratische vorm daadwerkelijk werkt, kan zo'n investering een serieuze drempel vormen.

Dat maakt colleges en gemeenteraden terughoudend. En dat is begrijpelijk. Van een gemeente mag worden verwacht dat zij zorgvuldig met publiek geld omgaat en niet bij ieder interessant democratisch experiment direct een kostbare organisatie optuigt. De Burgerkamer is juist ontworpen vanuit een andere gedachte. Een serieuze vorm van burgerdemocratie hoeft niet zwaar, complex en duur te zijn.

Het model kan tegen substantieel lagere kosten worden georganiseerd en probeert tegelijkertijd de toegankelijkheid te vergroten. **Geen** eenmalige, kostbare exercitie waaraan een door de overheid geselecteerde groep inwoners deelneemt, maar een laagdrempelige structuur waarin ***alle*** burgers blijvend kunnen deelnemen aan onderwerpen die voor hun gemeenschap relevant zijn.

Daarmee wordt democratische vernieuwing ook beter experimenteerbaar. Een gemeente hoeft niet eerst een groot budget vrij te maken om te kunnen onderzoeken of meer burgerregie werkt.

Onderdeel van het model is bovendien een Esperantium: een voorziening waarin burgervertegenwoordiging en politieke vertegenwoordiging elkaar in dialoog ontmoeten wanneer zij niet tot overeenstemming komen.
De Burgerkamer probeert zo – als instrument voor democratische vernieuwing - verschillende problemen tegelijkertijd aan te pakken: het afnemende vertrouwen in overheid en politiek, de afstand tussen burgers en instituties, de beperkte invloed die burgers binnen traditionele participatievormen ervaren én de financiële en organisatorische drempel die democratische vernieuwing voor gemeenten kan vormen.

Waarom wij u rechtstreeks benaderen

Wij richten ons deze keer bewust rechtstreeks tot u als gemeenteraadslid. De Burgerkamer raakt immers aan een vraag die verder gaat dan de inrichting van een participatietraject. Het gaat om de manier waarop de lokale democratie zelf is georganiseerd en om de positie die burgers daarin krijgen. Juist daar heeft de gemeenteraad, als rechtstreeks gekozen volksvertegenwoordiging, een eigen verantwoordelijkheid.
Daarom vinden wij dat een voorstel als de Burgerkamer niet uitsluitend langs bestuurlijke of ambtelijke lijnen zou moeten worden beoordeeld. De vraag of burgers een meer structurele en zelfstandige positie binnen de lokale democratie kunnen krijgen, verdient ook een politieke en democratische afweging door de raad zelf.

Wij vragen u daarbij niet om de Burgerkamer vooraf te omarmen. Kritische vragen over werking, representativiteit, diversiteit, verhouding tot de gemeenteraad, uitvoerbaarheid en kosten zijn vanzelfsprekend. Precies daarom willen wij het gesprek voeren.

De afgelopen vijf jaar vonden 71 gemeenten en 10 provincies het model in ieder geval interessant genoeg om daarover met ons van gedachten te wisselen. De Burgerkamer biedt bovendien de mogelijkheid om tegen relatief beperkte kosten ervaring op te doen met een vorm van burgerdemocratie die structureler en laagdrempeliger is dan veel bestaande participatievormen.

Onze vraag aan u is daarom eenvoudig:
Is uw gemeenteraad bereid een door burgers zelf ontwikkeld model voor democratische vernieuwing serieus te onderzoeken?

Wij lichten de uitgangspunten, praktische werking en kosten van de Burgerkamer graag toe in een gesprek met raadsleden van verschillende fracties. Dat kan bijvoorbeeld binnen een commissie bestuur, maar ook in een afzonderlijke bijeenkomst met geïnteresseerde fracties.

Een kritische beoordeling kan vanzelfsprekend tot de conclusie leiden dat de Burgerkamer voor uw gemeente niet de juiste vorm is. Maar zo'n conclusie krijgt pas betekenis wanneer het voorstel daadwerkelijk is bekeken en besproken.

Juist een gemeenteraad die burgerzeggenschap serieus neemt, zou nieuwsgierig moeten zijn naar wat er gebeurt wanneer burgers niet alleen willen meepraten, maar ook zelf voorstellen hoe hun democratie beter kan worden ingericht.

Ik zie uw reactie graag tegemoet.

Met collegiale, hartelijke groet,

Sociaal & Groen,

[redacted]

[redacted]

p.s Geïnteresseerd, meer weten? Neem contact met ons op: shizin.ali@sociaalengroen.eu

literatuur: https://www.managementboek.nl/boek/9789083538723/de-derde-kamer-and-burgerkamer-wim-lanfermeijer